

BULLETIN 111

FEBRUARI 2010

VRIENDENKRING VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHER WAARD

Contributie minimaal € 10,00 per persoon/jaar

ING bank nummer 38.70.852

DAGELIJKS BESTUUR:

Voorzitter:

mr. G. Schilperoort

Secretaris:

mr. R. van der Waal

tel. 015 - 2569775

Penningmeester en

ledenadministratie:

C. Spruit

e-mail: cor.spruit@hccnet.nl

tel. 0186 - 601385

REDACTIECOMMISSIE: mr. G. Schilperoort
mr. R. van der Waal

REDACTIEADRES: Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord
e-mail: rvanderwaal@planet.nl

LAY-OUT: C. Spruit

STREEKMUSEUM HOEKSCHER WAARD

ADRES

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord

tel. 0186 - 601535

www.streekmuseumhw.nl

e-mail: info@streekmuseumhw.nl

OPENINGSTIJDEN **Museum** Het museum is i.v.m. renova-
tiewerkzaamheden tijdelijk
gesloten

Studiezaal woensdag 9.00 tot 13.00 uur
zaterdag 10.00 tot 17.00 uur

INHOUDSOPGAVE

NIEUWS VAN DE VOORZITTER.....	3
NIEUWE VRIENDEN.....	4
VAN HET MUSEUMBESTUUR.....	5
MUSEUMMEDEDELINGEN.....	10
VRIENDENDAG 2009.....	12
WERKGROEP DIALECTEN HOEKSCHER WAARD.....	15
VRAGENRUBRIEK.....	19
GENEALOGIE EN STREEKHISTORIE.....	21
EEN OUDE FOTO.....	25
HISTORISCH ALLERLEI.....	29
HISTORISCH INFORMATIEPUNT OUD-BEIJERLAND35	

NIEUWS VAN DE VOORZITTER

Beste vrienden,

Het lege Hof van Assendelft geniet nu en dan toch belangstelling van bezoekers. Zowel op de Monumentendag als op de Vriendendag maakten veel geïnteresseerde bezoekers gebruik van de gelegenheid om zich te laten rondleiden. Elders in dit Bulletin leest u meer over de Vriendendag en de vele activiteiten in en rondom de museumgebouwen. Niet alleen het gebouw maar ook de landbouwcollectie krijgt een opknapbeurt en zal later dit jaar voor een deel te zien zijn op het eiland Tiengemeten.

Gestimuleerd door mijn aardrijkskundeleraar drs. J.E. de Rooy begon ik zo'n veertig jaar geleden met de zoektocht naar mijn rechtstreekse voorouders. Het feit dat het boek over de geschiedenis van de familie Schilperoort nu gereed is, geeft mij persoonlijk veel voldoening. Hulde aan mijn mede-auteurs zonder wie dit project niet zou zijn gerealiseerd.

Toen ik in 1969 de (bescheiden) genealogische fichescollectie van het Streekmuseum voor het eerst doornam, stuitte ik op een Gijsbert Michielsz. Schilperoort, schepen van Oud-Beijerland in 1600 en op een Gijsbert Pietersz. Schilperoort, schepen van Cromstrijen in 1644. Gelet op hun voornamen lag de conclusie voor de hand dat die twee personen nauw aan elkaar verwant waren. Pas in 2006 ontdekte Kees Sigmond een Dordtse akte uit 1567 waaruit bleek hoe het werkelijk zat. De twee mannen waren (verre) bloedverwanten in de zevende graad! Geïnteresseerden verwijs ik graag naar de rubriek "Genealogie".

Bij dit nummer van het Bulletin zit een bijlage, namelijk de acceptgirokaart voor uw bijdrage over 2010. Net als vorig jaar is de minimale bijdrage € 10,- per persoon. Een hogere bijdrage is uiteraard van harte welkom. Met alle activiteiten in het museum wordt er vaker een beroep op de Vriendenkring gedaan.

Gert Schilperoort

NIEUWE VRIENDEN

Wij konden in de afgelopen maanden weer 27 nieuwe vrienden welkom heten, Het totaal aantal vrienden is begin januari van dit jaar op 1.689 gekomen.

Wat met de vele nieuwe vrienden van de afgelopen jaren gemakkelijk wordt vergeten, is dat het Streekmuseum een groot aantal vrienden heeft die soms al tientallen jaren aangesloten zijn bij de Vriendenkring en daardoor een flinke bijdrage hebben geleverd aan het in stand houden van het museum.

Een woord van waardering voor deze (zeer) trouwe vrienden is hier zeker op z'n plaats. Wij kunnen helaas niet meer exact nagaan hoe lang men vriend is, daar de datum waarop men zich heeft aangemeld als vriend niet werd vastgelegd.

De nieuwe vrienden zijn:

R.A. Steenhoek	Ridderkerk
A.P.M. Snaaijer	Puttershoek
G.J. Kievit	Bergen op Zoom
P.J.F. Spanjers	Oud-Beijerland
L.M. v.d. Waal	Rotterdam
P.J. Slavenburg	Mijnsheerenland
M. Gouw	Geertruidenberg
P.A. van Wouwe - Verhaagen	Numansdorp
A.A. van der Putten-Kooman	Benschop
J. Koster	Klaaswaal
A. de Koning	Strijen
P.J. Heistek	Goudswaard
C. Grandria - de Bondt	Barendrecht
E. Schipper	Oud-Beijerland
V. v.d. Beek-Kleijn	Maasdam
W.H. Kamp	Puttershoek
M. Visser & E. Visser - v.d. Graaf	Zevenbergen
J. Noordhoek	Numansdorp
A.G. Kok	Westmaas
S.K. Kouwenhoven	Oud-Beijerland
N.A. v.d. Heuvel - Veth	Numansdorp
L. Berkhout	Oud-Beijerland
A.A. Kleiberg	Nieuw-Beijerland
L. Spruijt	Delft
B.P. Droogendijk & M. Droogendijk - Breukhoven	Maasdam

VAN HET MUSEUMBESTUUR

Sinds de verschijning van het vorige Bulletin is er weer veel gebeurd. Hieronder geef ik u een indruk van zowel enkele bestuurlijke zaken als van mijn persoonlijke ervaringen.

Museumleiding en bestuur

Tijdens een gezellige barbecue voor museummedewerkers en vrijwilligers op vrijdag 11 september 2009 heeft onze nieuwe directeur Carin van Krimpen zich gepresenteerd. Carin trad op 17 augustus in vaste dienst van het Streekmuseum. Zij nam met veel ambitie en enthousiasme het stokje over van Alex van der Woel, die gedurende bijna twee jaar op basis van vrijwilligheid de veel omvattende functie van manager-conservator heeft waargenomen. Namens het bestuur bedankte museumvoorzitter Gert-Jan Buitendijk Alex voor zijn constante en onvermoeibare inzet in deze hectische periode van ontruiming en verbouwing. Hij loofde Alex' trouw, zorgzaamheid, ijver en liefde voor het Streekmuseum. De dankbetuiging gold ook Alex' echtgenote Jannie en ging vergezeld van een aandenken in de vorm van een antieke gravure en bloemen. Tot groot genoegen deelde Alex mee als vrijwilliger actief te willen blijven voor het museum.

Dit najaar is Leen den Hartigh toegetreden als bestuurslid van de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard. Leen maakt sinds het begin van 2009 deel uit van de Bouwkundige Advies Commissie (BAC) en van de Projectgroep Oost-Leeuwenstein. Zijn kennis van en ervaring met wet- en regelgeving, subsidiewerving et cetera vormen een waardevolle toevoeging van de in het bestuur aanwezige disciplines en achtergronden. Het museumbestuur bestaat nu uit zes personen: Gert-Jan Buitendijk (voorzitter), Lex Westerman (secretaris), Leen Bouman (penningmeester), Arjan Nobel, Leen den Hartigh en Willy Spaan.

Hof van Assendelft

Penningmeester en BAC-voorzitter Leen Bouman beschreef in het vorige Bulletin hoe wij er met veel moeite in geslaagd zijn bepaalde restauratiewerkzaamheden in het Hof van Assendelft voor eind juni 2009 te realiseren, zodat de in 2006 reeds toegekende subsidie voor deze werkzaamheden kon worden geïncasseerd. Een huzarenstukje van de vrijwilligers van de BAC, bestaande uit Mart Ros (architect), Joost Slavenburg (bouwkundige), Johan 't Hooft (calculator aanne-

mingsbedrijf), Leen den Hartigh en Leen Bouman in nauwe samenwerking met de betrokken aannemers en museummedewerkers. Want zulke enorme opgaven kunnen uitsluitend met vereende krachten worden gerealiseerd. Zelf heb ik dat ervaren toen in maart 2009 werd besloten dat het Hof van Assendelft - op de studiezaal na - moest worden ontruimd. In nauw overleg met Alex van der Woel en de vaste museummedewerkers Lizette Engels, Peter van Rotterdam en Odette Solleveld werd een plan de campagne gemaakt. (Annee Bos was in die periode helaas door ziekte afwezig.) Hoe konden we in twee weken tijd de meest kwetsbare collecties veiligstellen? Het ceremoniële glaswerk, antiek textiel, papier, streeksieraden en andere kostbaarheden werden door vrijwilligers onder leiding van gespecialiseerde deskundigen zorgvuldig en volgens museale regels geregistreerd en ingepakt.

Dit moest in twee weken tijd gebeuren, voordat de firma Flakkee Verhuizers de verdere museuminboedel kwam inpakken en naar een geconditioneerd depot zou verhuizen. Vermolmd houtwerk moest worden gemerkt en apart gehouden om later een anti-houtwormbehandeling te kunnen ondergaan.

De zeldzame tafereelbehangsels uit 1830 konden niet in de Polderkamer blijven zitten, omdat de muren gerestaureerd en gedeeltelijk geïsoleerd moesten worden. Het waardevolle behang werd door een gespecialiseerd bedrijf verwijderd, opgeslagen en onderging later een behandeling tegen schadelijke schimmels.

De aan landbouw gerelateerde objecten uit de oude schuur moesten worden geregistreerd en verhuisd naar loodsen in Numansdorp. Kortom het Hof moest binnen een maand helemaal leeg zijn. Een ogenschijnlijk onmogelijke opgave, die dankzij de inzet en het enthousiasme van de medewerkers en van vele vrijwilligers ook daadwerkelijk en eensgezind binnen een maand is geklaard. Zodat de BAC, de aannemers en installateurs op de afgesproken tijd met de restauratiewerkzaamheden konden beginnen en die op tijd konden voltooien.

Toen het Hof eenmaal leeg was, werd onbarmhartig duidelijk dat een uitgebreidere restauratie van het rijksmonument en een gedegen herinrichting van het museum na 40 jaar bepaald geen luxe zijn. Vooral ook de kap van het 18de eeuwse Hof is in slechte staat en moet hoognodig aangepakt worden. Daarvoor moest vervolgens ook het dorpspleintje op de zolder worden ontmanteld. Voor de resterende restauratiewerkzaamheden en de herinrichting van het Hof is een nieuwe subsidieaanvraag ingediend. Pas als deze subsidie

door Brussel en Den Haag formeel wordt toegekend, mag er met de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden worden begonnen. Ondertussen wordt er hard gewerkt aan herinrichtingsplannen, die passen in de totale museumvisie.

Watertoren

Zoals u wellicht weet, is ook de kleinste watertoren van Nederland in Heinenoord eigendom van het Streekmuseum Hoeksche Waard. De watertoren uit 1910 vertoont lekkagesporen en is aan een onderhoudsbeurt toe. Ook voor dit rijksmonument is restauratiesubsidie beschikbaar.

Vrijwilligers onder aanvoering van Alex van der Woel zijn bezig de in de toren opgeslagen objecten te verhuizen en elders onder te brengen. Door het vanwege de sneeuw slecht begaanbare pad (tegen de dijk op!) heeft de ontruiming enige tijd stil gelegen. Welke bestemming de watertoren zal krijgen na voltooiing van de herstelwerkzaamheden is nog niet bekend.

Oost-Leeuwenstein

In museumboerderij Oost-Leeuwenstein wordt vanaf vorige zomer ook hard gewerkt. Om restauratie van het hele boerderijcomplex mogelijk te maken, moeten alle gebouwen en het erf worden ontruimd. De interieurs van de opgestelde winkels en ambachtelijke werkplaatsen worden zorgvuldig ontmanteld en soort bij soort ingepakt. Alle landbouwwerktuigen en andere museumobjecten worden volgens dezelfde procedure behandeld als in het Hof: vastleggen door registratie en fotografie van wat er aanwezig is en noteren waarin het ingepakt wordt en waar het heen gaat.

Vermolmde houten objecten worden apart gehouden en krijgen een anti-houtwormbehandeling. Met hulp van Hoeksche Waardse agrariërs, die belangeloos vervoermiddelen met chauffeur ter beschikking stellen, wordt de schuurinboedel verhuisd.

Gelukkig kan het museum gebruik maken van loodsen op een voormalig trekkerstation in Numansdorp. Daar kunnen kisten met minder kwetsbare objecten en grotere landbouwwerktuigen, wagens en machines tijdelijk worden ondergebracht. Na de zomervakantie is daar een nieuwe restauratiewerkgroep gestart met het opknappen van in eerste instantie de landbouwcollectie. Een gedeelte van de landbouwcollectie van het Streekmuseum wordt in bruikleen gegeven aan het nieuwe Landbouwmuseum Tiengemetten, dat naar verwachting in april 2010 in de Helena Hoeve op het natuureiland Tiengemetten zal worden geopend.

Vorig jaar was ik vanuit de portefeuille museale zaken nauw betrokken bij de aanloop en de praktische organisatie van de gehele operatie. Lof en dank gaan naar het personeel (aansturing en werkroosters van Lizette Engels en ook Annee Bos is inmiddels hersteld en weer van de partij) en de vrijwilligerswerkgroepen Adlib-registratie en fotodocumentatie (onder aanvoering van Gerda Hitzert), textiel (opnieuw weer even ondersteund door Gonnie van den Berg), verhuizing en restauratie landbouwcollectie (onder leiding van Jan Zevenbergen), ontruiming algemeen (Alex van der Woel), houtspecialist Daan Messer, anti-houtwormtherapie in een gratis koelcel bij Welkoop Van Roon Numansdorp en vele inpaksters, sjouwers, enz. Ondertussen blijven de tuinploeg van het Hof en de vrijwilligers in de studiezaal gewoon hun werk doen. Zelfs de rondleiders en educatieteams gebruiken de museumsluiting om hun kennis te vergroten en nieuwe ideeën te ontwikkelen.

U begrijpt hoe ingrijpend en omvangrijk de opgaven zijn waarvoor bestuur en directie staan. Door de Projectgroep Oost-Leeuwenstein, waarin de bestuursleden Leen Bouman en Leen den Hartigh, directeur Carin van Krimpen en vertegenwoordigers van de woonstichting HW Wonen zitting hebben, wordt regelmatig overlegd met restauratiearchitectenbureau Van Hoogevest over de verdere aanpak van Oost-Leeuwenstein. Bij de restauratie van de monumentale boerderij en het zomerhuis moeten de historische monumentwaarden en de streekeigen kenmerken behouden blijven, terwijl modern comfort en museale functies toegevoegd worden. Een moeilijke maar interessante opgave waaraan druk wordt gewerkt.

Mooiste Pand van Nederland

Eind 2009 werd ik privé opgebeld door een researcher van het nieuw uit te zenden TV-programma 'Mooiste Pand van Nederland' met de vraag of ik in de regio nog vervallen historische panden wist, die zouden kunnen meedingen naar een miljoen euro restauratiegeld van de BankGiro Loterij. Na bestudering van het wedstrijdreglement bleken panden in particulier en commercieel bezit en ook molens niet in aanmerking te komen. Was dit een buitenkansje voor ANBI-stichting *) Streekmuseum Hoeksche Waard? Na intern overleg met betrokkenen besloten we de gok te wagen en met Oost-Leeuwenstein de wedstrijd om het miljoen aan te gaan met vijftien andere vervallen panden in Nederland. We stuurden alle relevante informatie over Oost-Leeuwenstein en ons museum in. We werden

v.l.n.r. Willy Spaan, TV-presentatrice Nance en Alex van der Woel
foto: Gerda Hitzert

aan de tand gevoeld en beoordeeld door een 4-koppige professionele jury, en we kregen allerlei opdrachten en interviews van TV-producent Endemol.

Het resultaat kunt u vanaf woensdag 17 februari om 20.30 uur wekelijks volgen op SBS6. De uitkomst weten wij op dit moment ook nog niet. Het resultaat kunt u vanaf woensdag 17 februari om 20.30 uur wekelijks volgen op SBS6. De uitkomst weten wij op dit moment ook nog niet. Maar hoe dan ook, ons streven is dat Oost-Leeuwenstein samen met het Hof van Assendelft tot de mooiste museumcomplexen van Nederland gaat behoren.

Willy Spaan, bestuurslid en lid Museale Advies Commissie

*) ANBI == Algemeen Nut Beogende Instelling

v.l.n.r. Lex Westerman, Willy Spaan en Leen Bouman met het Mooiste Pand van Nederland
foto: Gerda Hitzert

MUSEUMMEDEDELINGEN

Het is maar hoe je het ziet. Dat is wat door mijn hoofd speelde op het moment dat ik het Streekmuseum Hoeksche Waard in Heineoord voor het eerst bezocht, nu ongeveer een jaar geleden. Vergeen, maar desondanks glorieus. Een museum waar muziek in zit, mits de juiste snaar en toon te vinden zijn. Een aantal maanden later werd ik directeur van een prachtige Buitenplaats met een tuin naar ontwerp van tuinarchitecte Mien Ruys, het belendend perceel met Museumboerderij en zomerhuis en ook nog eens een Watertoren.

Dit is niet alles. Naar schatting bedraagt de collectie zo'n 50.000 objecten die, verspreid over de vele locaties, momenteel in kaart worden gebracht. Een belangrijk deel daarvan bestaat uit landbouwwerktuigen die ter restauratie staan opgeslagen in het Trekkerstation in Cromstrijen om, aldaar in de olie gezet en doorgesmeerd, uiteindelijk in het Landbouwmuseum op Tiengemeten te worden opgenomen. Dat naar verwachting opent in april 2010. Bovendien bezit het museum een genealogisch archief en een collectie streekhistorische documenten.

De ambitie die er voor het Streekmuseum ligt, is plaatsing in het museumregister om daarmee in plaats van officieus, officieel museum te zijn. Om dit te realiseren moet heel erg veel werk worden verzet. Dat was me van af het begin duidelijk. Maar hoe het daadwerkelijk zou zijn, niet.

Ik kwam binnen in een leeg museum. De restauratie van de buitenplaats Hof van Assendelft, nam een aanvang. Een mooier begin verzin je niet. Het betekent dat alles letterlijk open ligt. Zowel de vorm als de inhoud, waarbij de stukken wel bekend zijn, maar de manier waarop er mee gespeeld wordt alle vrijheid en creativiteit aan de spelers laat. De ambitie is op hoog niveau te spelen. Hoog spel, niet omdat wij dat zelf leuk vinden maar omdat het recht doet aan het Streekmuseum Hoeksche Waard en wij, de spelers, zijn dat aan de locaties en collecties verplicht. Met als doel uiteindelijk zoveel mogelijk bezoekers te laten delen in al die pracht. We spelen het spel tenslotte niet voor onszelf.

Een paar weken woestijn riep bij mij de vraag op hoe niet te verzanden, menselijk te blijven, perspectief te houden en te overleven in zo'n immense zandvlakte zonder overweldigd te worden en ten onder te gaan. Dit gevoel, dat opkwam onder tamelijk uitzonderlijke omstandigheden, bekruipt me hier, in het Hof, waar ik voorlopig de mooiste ruimte kan betrekken, met enige regelmaat.

Wat ik leerde in de woestijn is, dat het om te kunnen overleven, belangrijk is tekenen en details in het zand en in de lucht te zien en te begrijpen. Een oase bijvoorbeeld, verhaalt over de aanwezigheid van een bron. Sporen vertellen van leven. Het soort spoor over gevaar.

Zo zie ik hier, in de voormalige muziekkamer van het Hof van As-

CARIN VAN KRIMPEN
FOTO: SANNE DONDRS

sendelft, de schoonheid van de gebouwen door het verval heen, de waarde van de collecties en vooral ook de rijke bron aan betrokkenen die zich voor het Streekmuseum inspannen.

Door die bron aan kennis, ervaring, inzet, immateriële - en materiële steun wordt de Hoeksche Waard de komende jaren verrijkt met een buitengewoon museum.

Ik zie het als mijn taak die boodschap uit te dragen en de veelheid aan bronnen aan te boren om het voortbestaan van het Streekmuseum te bestendigen. Ver voorbij 2010.

Carin van Krimpen

directeur
Streekmuseum Hoeksche Waard

VRIENDENDAG 2009

FASCINERENDE RONDLEIDING IN STREEKMUSEUM EN BEZOEK AAN NATIONAAL LANDSCHAP CENTRUM

Verslag van de 29e Vriendendag

Het weer was niet zo mooi als wij bij de Vriendendagen van de laatste jaren gewend waren, maar de deelnemers aan de Vriendendag van 10 oktober jl. hadden daar weinig last van. Op het middagprogramma stonden namelijk bezoeken aan het museum en aan het Nationaal Landschap Centrum in Numansdorp.

In de nieuwe, nog kale ontvangstruimte werden een 65-tal vrienden en hun introducés ontvangen, uiteraard met koffie, thee en heerlijk gebak gemaakt door Anneke Barends, één van de vrijwilligers van het museum. De zaal was voorzien van fraaie bloemstukken opge maakt door medewerkster Odette Solleveld, die daarvoor gebruik maakte van bloemen en materialen uit de tuin van het museum. De aanvangstijd was deze keer wat vroeger gesteld dan gebruikelijk vanwege de verwachte duur van het programma. Daarom was er ook door de horecagroep van het museum voor broodjes gezorgd.

Toen een aantal maanden daarvoor de plannen werden gemaakt, gingen de organisatoren er nog van uit dat het museum niet geheel zou zijn heringericht, maar toch wel grotendeels. Na de vakantietijd bleek dat dit niet het geval zou zijn. De groep rondleiders heeft echter niet stil gezeten. Zij verdiepten zich in de bouwkundige aspecten van het museumgebouw en hebben op deze manier van de nood een deugd gemaakt. Op de Open Monumentendag 12 september jl. hebben zij rondleidingen verzorgd voor een flink aantal belangstellenden.

De vrienden werden welkom geheten door de voorzitter van de Vriendenkring Gert Schilperoort. Hij stelde aan de aanwezigen de nieuwe directeur/conservator, Carin van Krimpen voor, die zich verder introduceerde en onder meer aangaf hoe belangrijk vrienden voor een museum zijn.

RONDLEIDSTER NEL SLINGERLAND GEEFT UITLEG

De vrienden konden in groepjes onder leiding van een gids het museum rondgaan. De gidsen wezen hen op allerlei fascinerende aspecten van het gebouw. Deze waren voorheen niet zichtbaar doordat ze bedekt waren met wandbekleding of omdat er kasten

voor waren geplaatst. Het gebouw uit circa 1765, heeft in de loop van de tijd de nodige aanpassingen ondergaan die hun sporen hebben nagelaten.

De Polderkamer was al wel in de gerenoveerde staat te zien met een nieuwe parketvloer en het houtwerk geverfd in een andere kleur. Mede door de toelichting van de gidsen werd de rondleiding in een (bijna) leeg museum toch een boeiend evenement.

Terwijl enkele groepjes een rondleiding maakten, konden de andere vrienden in twee sessies in de studiezaal verhalen in dialect beluisteren. Deze werden in klederdracht gepresenteerd door Arie Bie-mans en Marjolijn van der Stouw, leden van de werkgroep Dialecten Hoeksche Waard. Een van die vertellingen is opgenomen in dit Bulletin en gaat over de viering van het kerstfeest.

Tegen twee uur gingen wij op weg naar Numansdorp naar het Nationaal Landschap Centrum. Daar werden wij ontvangen door de heer Cees Mesker die ons een boeiende diapresentatie toonde getiteld "De Hoeksche Waard, natuurlijk bekeken". Fraaie beelden toonden dat de Hoeksche Waard gelukkig nog over heel wat natuur beschikt. Uit de discussies tijdens de presentatie, kwam duidelijk naar voren dat het natuurbehoud wel eens op gespannen voet staat met agrarische belangen.

Na afloop werd de inwendige mens niet vergeten en was er gelegenheid het gebouw en de kleine vaste expositie van het Centrum te bekijken.

Een deel van de vrienden ging op weg naar Mijnsheerenland om daar in "de Vijf Schelpen" andere vrienden die alleen voor deelname aan de spek-met-peren-maaltijd hadden gekozen, te ontmoeten. Tussen de geanimeerde tafelgesprekken door kreeg Carin van Krimpen ook hier de gelegenheid zich te presenteren aan de Vrienden door enkele details over haar achtergrond te vertellen. Leo Boshuizen en zijn team dienden als vanouds een uitstekend bereide maaltijd op, bestaande uit spek, harst, Gieser Wildemannen en "blommige aerepels". Voor de liefhebbers was er bovendien erwtensoep, al dan niet gevolgd door aardappelen met karnemelk.

Tot slot zegt het bestuur van de Vriendenkring via deze weg nogmaals dank aan de vaste medewerkers van het museum, de horecagroep, de rondleiders en de verhalenvertellers voor hun bijdrage

WERKGROEP DIALECTEN HOEKSCHE WAARD

Korsemus

door Arie Biemans

Onderlest vroeg t'r iemand amme: "Jij schrijf toch dikkels verhaolties in dialect voor een paar krañtjies hé? Dan zou 't toch wel aerdig weeze azzie dan voor 't decembern timer ok es een kerstverhaoltie maakte over hoe 't vroeger was, want dat zouwe de meñse best leuk vinge, denk ik."

En daer stao je dan as oñgelôôvige mit je goddelôôze mond vol (valse) tanden, want een medèrn kerstverhaol gaod ommers over de geboorte van Jezus, en kerstmis is wel 't belangrijkste fêêst in alle kattelieke en krisselijke kerreke in de wijjen omtrek. En in al die kerreke borst 't van de meñse die d'r allemael voor deurgeleerd hebbe om daerover te preeke en prachtige verhaole te vertelle, dus waer zou ik de moed vandaen motte haole om daerover ok een duit in 't zakkie te doen?

Ik zel d'r daerom een anderen draoi an motte geve dan watter in de kerrek over gezaaid wordt en dan begin ik maor te vertelle over hêêl vroeger, zelfs van vóór de tijd dat kerstmis nog korsemus hietende, ja nog veul vedder trug ... tot vóór ôôñze jaertelling toen d'r belangenae nog gêên spraeke was van een kiñdjie Jezus. De meñse vierde toen end december -nae de donkerste daege van de winter- d'n trugkeer van 't licht. 't Ging dan dikkels wel veul harder vrieze (want 't gezegde is nie voor niks: "Aste daege lenge, gaot de winter streng") maor ze waere dan harstikke grôôs dattet overdag weer langer licht wier en dat was best een fêêssie waerd.

Zôô'n fêêssie wier ok toen al gevierd mè lekker eete en drinke. Voor een goed stikkie vlees moster dan gejooge worde op eetbaore die-re en d'r wiere d'r ok veul gevange mè strikke en valle. En dat mos netuurlijk wel allemael zellef geslacht en geridderd worde (toch wel effe wat anders dan een bout of een rollènde haole bij de supermart ofte poelier niewaer?). En ok toen al dronke ze daer graeg een bier-tie bij (maor dan wel zellef gebrouwe, dus effe gauw een kratjie in de kofferbak hijse waster nie bij!).

De menier waerop t'r dan gefêêst wier was nied overal êênder hoor.

Zôô zie je vandaeg d'n dag nog een restant uit dien ouwe tijd azzie bevôôbeld naer Zweede kijkt: jonge maaisies lôôpe daer dan midd'n krôôn van klaaine kaersies opter hôôd om 't fêêst van Lucia te viere (want de naam Lucia heb -net êênder as lucifer- de betekenis van 'lichtdraeger').

As zôô'n gebruik d'r bij de meñse al hêêl lang en diep in zit, kekke dat nie zôô maor verandere of wegpoesse. Daerom was 't nied oñverstandig van de eerste evangeliste die in Europao 't kristendom kwamme brenge, om dat ouwe lichtfêêst en de viering van de ge-boorte van Jezus te laete saomevalle.

Ja, en dan moddik netuurlijk ok nog opbiechte hoe mijn aage korsemus was zôô'n jaer of seventig geleeje. Bij ôôñs thuis waere ze nie gelôôvig en nie kerks. Maor nae de grôôte zummervekááñsie vroeg ik een paor cente an moeders (voor de collectebus) en dan ging ik toch wel mè m'n speulkammeraochies mee naer de zondasschool. Daer begonne me al spreuke en versies uit 't hôôd te leere voor de viering van korsemus en tijdes dat fêêst kreege me dan wat lekkers en een kedoochie. Nog heel lang heb ik daer boekies an overgehewe van W.G. van der Hulst, zôôas 'Koos en Presto' (Presto was een hond, waer die jonge van alles mee beleefde). Ik had ok 'Niek van de Bovemêêster'. Daer kôjje 't verschil tusse goed en kwaod uit gewaor worde, want die Niek zat vol mè streeke en dat wier wel over drie boekies uichesmeerd. Maor optlest kwam alles dan toch weer goed netuurlijk, en zôô hoort dat ok mè verhaole rond de kerst. Die boekies voor protestante kindere kwamme mêêstal van uitgeverij Callenbach in Nijkerk of van Kok in Kampen en voor de kattelieke kindere kwamme ze van de Braebááñse uitgevers Zwijssen of Malmberg.

Bij ôôñs thuis sting d'r vroeger wel een kerstbôôm, maor daer leeje gêên pakkies onder, want kedoochies kreege me allêên mè sunterklaos. Mêêstal wat nuttigs, zôôas een paor nieuwe klompesokkies omdat de ouwe al vol gaeters zatte en soms een (gebruikte) kiepoto om mee te speule.

Voor de kerstbôôm mogge m'n zussie en ik allebaai êêne nienwen bal uitkieze om d'r in te hange. Mit 't in- en uitpakke van de kerstbôômspannele brak t'r wellis wat, dus 't totaole antal balle bleef deur de jaere heen zôôwat wel gelijk. D'r stinge echte kaersies op knijperties in d'n bôôm. Die mogge allêên brande as pao d'r zellef bij was en dan sting d'r een emmer waoter gerêêd voor aster's wat beurde....

Zôôdra oud-en-nieuw v'rbij was hieuw ik dan op mit de zondaschool en dat wier me flink kwaolijk genoome deur de jonges die van huis uit verplicht waere om te blijve gaon. Ze jende me dan een hortie: "Eerst lekker een kedoochie haole en dan gauw weer wegweeze hê!!", maor een week of wat laeter was tat ok weer over en speulde me weer net as altijd memmekaor.

Jan Centebroek

door L.J. Voordendag-de Koning

Krek bij ôôñs over d'n dijk sting 'n huissie med'n houte schuurtie d'rachter. Daer weunde Jan. Hij leefde daer allêênig want hij hà kind noch kraoi om zôô te zegge. Rommetom waster een hoekie grond bij, 'n klaain tuinderaaichie zè'k maor zegge. Daer hattie juin en koepeeë staon en rooie en witte kôôl.

In de zummer zee m'n moeder teege mijn: "Gaod is een tipsie erre-beeze haole bij Janne, maor neem gepast geld mee want je weet dà Jan nie ken truggeve."

Wat was nou 't geval? Jan had 'n paor werrekbroeke en êêne goeien broek voor astie 'n booschoppie mos doen of naer de barrebier op durp. Allêên in de zak van dién broek hattie z'n portemenee zitte. En aster dan meñse kwamme om een kôôltie of wat andere groente of zôô, zee die altijd: "Je ken 't wel passe hê, want ik heb nou m'n centebroek nied an."

In de winter kwam Jan altijd kortaevende. M'n moeder had tan een keeteltie zellef gemaakte seklaodemellek op 't hoekie van 't fernuis staon en daeruit kreege me allemael een kommechie. Laeter opt'n aevend kreeg Jan een schillechie (dat was citroenbrandewijn) en dat lustende die graeg. Daernaer wier 't weer es tijd om naer huis te gaon.

Eeve laeter hoorde m'n moeder "hellup" roepe. Ze zee: "Jan zel toch nie naest de heul gelôôpe zijn?" We hadde toen nog gêên eelektriek dus m'n vaoder stak de stallantaeren an en gong naer buite. Nou wasset aeredonker dus bij de heul riep m'n vaoder: "Je leg toch nied in de slôôt Jan?" "Nêêje, nou nie meer" riep-tie en hij kwam net uit 't riet gekroope. M'n vaoder hê toen z'n petjie nog uit 't eende-krôôs gevist en daer gong-die, druipnat naer huis.

D'n anderen ochend zee moeder teege vaoders: "k Zou maor 's eeve bij Janne gaon kijke hoe of 't met 'm ofgelôope is. Jan lee nog in bed. Hij had een licht kouchie gevat, maor vedders viel 't wel mee. En boove 't fernuis hong z'n centebroek te drôoge.

Blankwarnas

Wie al -vergezeld door een collega van de rondleidingsgroep- een kijke heeft kunnen nemen in ons gerestaureerde en vernieuwde museum pand de Hof van Assendelft, zal ongetwijfeld in de ontvangsthal de zwarte onderkant van de muur hebben gezien, met daarbij een fraaie uitleg: die zwartgemaakte onderkant vormt een bijzonder leuke verwijzing naar een vroeger in de Hoeksche Waard veel toegepaste behandeling van buitenmuren tegen vochtdoor-slag.

Kijk eens in het Hoekschewaards Woordenboek op blz 66/67 (als je dat nog niet hebt: het is herdrukt en weer volop te koop). Daar zie je dat die onderrand van de muur werd behandeld met uit Engeland afkomstige zwarte vernis. Op het blik stond dan "black varnish" en dat werd in ons dialect verhaspeld tot "blankwarnas". Vroeger hadden de muren van arbeiderswoninkjes geen spouw en een enkelsteens muurtje had dus een vochtwerende behandeling nodig, waarbij het ongeveer tot een hoogte van een el in die vernis werd gezet. Dat insmeren kreeg het werkwoord "blankwarnasse". Er moet hier of daar in onze streek nog wel een oud arbeidershuisje te vinden zijn met zo'n zwarte onderrand.

De lezers van het Bulletin wil ik graag deelgenoot maken van enkele vragen die hierdoor bij mij rezen. Ik hoop uit jullie midden daarop ook antwoorden te mogen ontvangen:

- * wie weet in de Hoeksche Waard nog een woning met blankwarnas te staan? (als je zoekt naar oude arbeidershuisjes aan een dijk is de kans om er één te vinden het grootst, lijkt mij);
 - * zou die black varnish nog te koop zijn?
 - * als zo'n huisje er nog is, zou het dan niet kunnen worden uitgeroepen tot beschermwaardig Hoekschewaards monument, dat zo goed mogelijk in die oude staat bewaard moet blijven?
- Met belangstelling kijk ik uit naar jullie reacties!

Arie Biemans

Bestuur Werkgroep Dialecten:

Voorzitter: J. 't Hooft, Schoolstraat 29, 3281 AP Numansdorp,
tel. 0186-651412, e-mail: johan.alie@chello.nl

Secretaris: mw. J. Verhoeven-den Hartigh, Mookhoek 97, 3293 AD,
Mookhoek,

tel.: 078-6733229, email: verhoeven97@hotmail.com

Penningmeester: mw. M. van der Stouw, Westdijk 75, 3271 LL, Mijns-
heerenland,

tel.: 0186-603076, email: mvdstouw@zonnet.nl

Contactpersoon: A.W. Biemans, Titiaanstraat 6, 3262 HT, Oud-Beijer-
land,

tel.: 0186-613461, email: arie@biemans1.demon.nl

VRAGENRUBRIEK

Iedere vriend(in) van het Streekmuseum kan één of meerdere genealogische vragen betreffende de Hoeksche Waard insturen.

Met enige regelmaat komen vragen binnen die geen betrekking hebben op de Hoeksche Waard, deze komen niet in aanmerking om geplaatst te worden in het Bulletin.

Antwoorden

Op vraag 632 is geen antwoord binnengekomen.

Wel enkele antwoorden uit oudere Bulletins.

Vraag 550

Pieter Abrahams IJserman, zn. Abraham IJserman en Maertje Crijnen
tr. (1) Jacomijntje Ariensdr.; tr.(2) Marijtje Gerritsdr.van der Houck; tr.
(3) Rockanje 07-03-1734, Dingena Jochemsdr. van Hulst, dr. van Jo-
chem van Hulst en Loojtje van Gelderland, wed. van Herman Paulus
en van Doen Rietdijk.

Kinderen uit (2)

1 Abraham

2 Abraham, tr. Teuntje Teunissen en Bartje Bartijn

3 Lijntje

4 Jacob, tr. Maria Bastiaanse Visser en Margrietje Cavelaar + 10 kinderen

5 Jacomijntje tr. Ary Leenderszn. Grauw

6 Gabriel

Vraag 580

Christiaan Oosterman, 28 jaar, geb. Heinenoord , zn. van Jan Oosterman en Lijntje de Romph, tr. Heinenoord 2-5-1855 (aktenr. 2) Aagje Onverzaagd, 38 jaar, geb. Numansdorp, dr. van Daniel Onverzaagd, geb. Amsterdam, overl. Numansdorp 6-1-1870 (aktenr. 3) en Elizabeth Hagedoorn, dr. van Joost Hagedoorn en Aagje Kooi, overl. Numansdorp 4-3-1857 (aktenr. 13).

Volgens Amsterdamse stukken uit het archief van het Aalmoezeners Weeshuis werd Daniël Onversaagt op 9 oktober 1788 te vondeling gelegd, (inneemregister inv. no.184).

(Om 10 uur 's avonds is een jongetje gevonden van ca. 3 weken op de Leidsegracht bij de Leidsedwardsstraat op de stoep van de heer Nieuwkerk met een briefje waarop de naam Daniel)

Op 16 november 1788 werd hij in de Nieuwe Zijds Kapel gedoopt. Tot 31 oktober 1793 werd hij opgevoed door een min, waarna hij werd opgenomen in het Kinderhuis (Kinderhuisboek inv.no.171).

Op 9 mei 1796 verhuisde Daniël Onversaagt naar het Groothuis (Groothuisboek voor jongens inv.no. 381), alwaar men de daar verblijvende kinderen een vak leerde. Op 26 juli 1804 liep hij echter uit het Groothuis weg, hetgeen blijkt uit de aanduiding "uitgelopen".

Mogelijk is hij niet meer teruggekomen, daar hij verder niet meer in de administratie van het Aalmoezeners Weeshuis voorkomt. Wel had hij toestemming nodig van de regenten van het Weeshuis voor een eventueel huwelijk.

Vraag 627

De geboortedatum van Neeltje van Bokkem is 16 februari 1897 te Heinenoord.

Vragen

633

Cornelis Koenraad Quartel, geb. 1810, overl. 1894, tr. 28-4-1833 Elisabeth den Hartog.

Gevraagd: weet iemand meer over deze familie uit Westmaas?

634

P.J.M. Schoonheijt, geb. Roosendaal tr. H.B.J. Bomert, geb. Schiedam

Hieruit:

2 kinderen geb. ca. 1899-1900 in Oud-Beijerland.

Gevraagd: waar en wanneer is dit echtpaar getrouwd?

P.W. van Hulst

Ruigoord 133

3079 XP Rotterdam

e-mail genealogie@streekmuseumhw.nl

Vergeet niet een postzegel in te sluiten.

GENEALOGIE EN STREEKHISTORIE

Het aantal bestanden, gemaakt na bewerking van de originele bronnen en op de computer te raadplegen, is uitgebreid.

Nieuw zijn:

ORA Westmaas, inv. nr. 31; 1791-1811
Protocol van transporten en hypotheken

ORA Westmaas, inv. nr. 32; 1764-1808
Requestenboek

ORA Westmaas, inv. nr. 33; 1772-1785
Verleende acten van admissiën

ORA Westmaas, inv. nr. 34; 1786-1792
Verleende acten van admissiën

ORA Westmaas, inv. nr. 35; 1797-1804
Verleende acten van admissiën

ORA Westmaas, inv. nr. 36; 1638-1679
Dingtaalboek

ORA Westmaas, inv. nr. 37; 1680-1810
Dingtaalboek

ORA Westmaas, inv. nr. 38; 1651-1662
Vendubook

ORA Westmaas, inv. nr. 39; 1671-1707
Vendubook

ORA Westmaas, inv. nr. 40; 1662-1735
Register van de 20e penning

ORA Westmaas, inv. nr. 41; 1660-1732
Register van allerlei scabinale acten, o.a. acte van vertichting, obligaties, procuraties, taxatie, huurcedullen

In de categorie streekgenealogieën (SG nummers) zijn te raadplegen:

SG 405A

“De familie Boertje op het Eiland van IJsselmonde” door Gerrit A. Boertje

Deze publicatie van 67 pagina's behandelt de familie Boertje in 4 generaties gedurende de periode 1480-1658 en is hiermee het derde deel van de geschiedenis van de familie Boertje.

Dit deel begint met Adriaen Dirckszn. die omstreeks 1510 vermoedelijk in Charlois wordt geboren.

In de 2e helft van de 16e eeuw verhuist de familie naar Barendrecht. Het werk bevat een register op familienaam en op voornaam en patroniem.

SG 946B

“Het geslacht Brussaard in Nederland” door Gert Brussaard

Dit kloeke, gebonden boek van 287 pagina's bevat de genealogie van het geslacht Brussaard in Nederland in de mannelijke lijn.

De genealogie vangt aan met François Maertensz. Brutsaert, j.m. uijt Vlaenderen, die in 1647 tr. (2) te Oud-Beijerland met Grietge Corse, j.d. van Oud-Beijerland. De genealogie loopt door tot en met de

huidige tijd. Het zwaartepunt ligt in Oud-Beijerland.

Voorafgaand aan de eigenlijke genealogie een overzicht van Vlaamse voorouders en de mogelijke verklaring van de naam Brussaard, vanwege de link die schrijver legt met François Brutsaert.

Het slot van het boek bevat een duidelijke index op namen.

SG 1357

“Familiemagazine Van den Boogert, Kramer en Nipius” door Ad Kramer

23 Geprinte pagina’s voorzien van illustraties.

SG 1358

“Mannen van Water en Wind. Hoeksche Waardse Watermolenaars met de Familienaam Boertje” door Gerrit A. Boertje

Er blijken 9 watermolenaars geweest te zijn met de naam Boertje die hun beroep uitoefenden in de Hoeksche Waard in de periode 1777-1871.

Elke watermolenaar wordt afzonderlijk beschreven, alsmede de polder waarin hij werkzaam was.

Het geheel omvat 69 pagina’s en is niet voorzien van een index.

SG 1359

“De Vroe(d)ten, Leven en herleven” door Lex de Vroedt

Gevat in 2 viergaats ringbanden van circa 800 pagina’s exclusief inhoudsopgave en uitvoerig naamregister en gedrukt op zwaar papier wordt de familiegeschiedenis van De Vroe(d)t behandeld. De geschiedenis vangt aan met Jacob Magielszn die rond 1620 geboren is en woonde in de omgeving van Roosendaal alwaar hij in 1678 werd begraven.

Vanaf de 4e generatie waaiert de familie uit over de Zuidhollandse eilanden met het zwaartepunt in de Hoeksche Waard.

Er is veel aandacht voor de laatste generaties, die persoonlijke verhalen bevat. Het werk is verlucht met veel familiefoto’s en andere foto’s.

SG 1360

“De geslachten Schilperoort uit Charlois en omgeving (14e tot 17e eeuw)” door Ir. C. Sigmond, K.J. Slijkerman, Mr. G. Schilperoort *

Na twee grote werken (Cranendonck en Van Driel) van de hand van de twee eerste auteurs is nu in samenwerking met Gert Schilperoort een derde groot werk verschenen.

Door de vondst in het archief van het Hof van Holland werd duidelijk dat het geslacht Schilperoort teruggaat op stamvader Willem Lourisz., geb. ca. 1485, sinds 1513 vermeld als boer te Charlois, van wie de genealogie tot en met de 5e generatie wordt behandeld.

GERT SCHILPEROORT OVERHANDIGT OP 9 NOVEMBER EEN PRESENT-EXEMPLAAR VAN HET SCHILPEROORT-BOEK AAN MUSEUMVOORZITTER GERT-JAN BUITENDIJK

Hierna volgt Stamreeks I. Deze stamreeks loopt door tot in de 20e eeuw en heeft zijn zwaartepunt in de Hoeksche Waard, met name in Piershil en Goudswaard. De derde co-auteur heeft zijn wortels in deze familie.

Stamreeks II loopt eveneens door tot in de 20e eeuw. Hier worden de nakomelingen beschreven van Pieter Jansz. Jonghe en Soetje Gijsbertsdr. Schilperoort, die zich allen tooiden met de familienaam Schilperoort. Vanuit Charlois en de Hoeksche Waard woonden en werkten zij overwegend in West-Brabant en Goeree-Overflakkee.

Een volgend deel bevat het nageslacht van Goessen Willemsz. en zijn broer Adriaen Willemsz. uit Ridderkerk, waaruit twee zusters, te weten Roockje Goossendr. en met Sijtje Goossendr., aangeduid worden met de naam Schilperoort. Een connectie met de Charloisse familie Schilperoort hebben de auteurs nog niet kunnen vaststellen.

Afzonderlijke indices op voornamen en familienamen completeren deze gedegen en omvangrijke (468 pagina's) uitgave.

Op de computer zijn de volgende genealogieën te raadplegen:
Familie Waalboer (vernieuwd)

Peter van Hulst

*) Het boek is niet in de boekhandel te koop. Het kan worden besteld door € 34,50 over te maken op rekening 3758886 ten name van K.J. Slijkerman te Waarde, waarna het boek kan worden afgehaald aan de receptie van het kantoor van Schilperoort Netwerk Notarissen, Beetsstraat 3, Oud-Beijerland. Als het boek per post wordt toegestuurd wordt de prijs € 42,00, inclusief verzendkosten.

EEN OUDE FOTO

Van de heer H. Verwijs uit Goudswaard ontvingen wij onderstaande foto, die mocht worden ingescand, en een brief met een door de heer Verwijs opgestelde toelichting op de foto. De heer Verwijs schreef ons:

“Hier ziet u een foto die de jongste broer van mijn B-overgrootvader in 1864 liet maken.

Gerrit Verwijs geb. 1818
Maria 13 jaar Jannigje 12 jaar
Willempje 9 jaar

In tegenstelling tot zijn broers deed Gerrit niet mee met de familie-maatschap van de schipperij. Hij nam dienst bij de marine als bevoorradingsschipper. Moest ladingen wegbrengen of halen tussen de marinebasis Hellevoetsluis en de Tiengemeten, waar de magazijnen waren. Zoals hij op de foto staat was hij al weduwnaar van Pleuntje Groene-

weg.

Gerrit moest door het Haringvliet varen dat af en toe openbare zee was.

We weten nu nog dat voor de afsluiting met zee, daar golfjes waren van 80 cm hoog en dat bij mooi weer.

Als het bij stormweer werkelijk goed fout ging, dan zou zijn bootje van 10 tot 12 ton opgetild worden en op de Oudenhoornse Zeedijk gesmeten.

Hij zal bedacht zijn geweest hoe broos het leven is en liet zich en zijn volkje op de foto zetten.

Op zo'n marinebasis kan men allerlei slag volk vinden, zo ook de fotograaf, blijkbaar een dilettant".

Als we de foto bekijken zien we rechtsonder de uitbrokkeling van de glasplaat, het negatief. En ook twee plakkertjes waar de glasplaat aan hing in het fototoestel. Het beeld draait om, dwz op z'n kop.

We zien ook dat de "maides" een keuvel dragen, een rouwkeuvel zonder kant. In plaats van krullen hebben zij een kraal ter weerszijden van het voorhoofd. Bij de jongste, dat is Willempje, is goed te zien dat zij een z.g. keuteprise om heeft.

Deze foto kreeg ik uit handen van Kees Spaan te Zuid-Beijerland, de zoon van Maria. De glasplaat heb ik ook gezien, maar in het laadje laten liggen.

Gerrit hertrouwde met Alexandrina den Hartigh van Nieuw-Beijerland, een nog jonge meid, een lucht-op-treurniet, en de maides veerden weer helemaal op. En zie daar, er werd weer een kleine Gerrit geboren ook.

NASCHRIFT VAN DE REDACTIE

P.W. de Zeeuw vertelt in hoofdstuk 7 van zijn boek "De keuvels van het Overmase" dat de meisjes naar school gingen in lange rokken en een kinderkeuvel, die meestal van effen gaas of batist was gemaakt. Als geld en/of stand het toelieten bevatte het keuveltje een smalle kantstrook. De kinderklederdracht stierf uit in de jaren 1870-1875. Foto's van meisjes in Hoeksche Waardse klederdracht zijn zeldzaam. Op schoolfoto's van rond 1885 is soms nog een enkel schoolmeisje te zien met een haakmuts, het laatste restant van de klederdracht. Mocht u beschikken over foto's waarop de kinderklederdracht te zien is, dan zou het museum daarvan graag een kopie aan de foto-collectie toevoegen. Contactpersoon van het fotoarchief is Gerda Hitzert.

Bijzonder is de vermelding van de heer Verwijs dat uit overlevering bekend is dat de meisjes Verwijs in plaats van een oorijzer met krullen een kraal dragen.

Dit verschijnsel blijkt ook bij Gonnje van den Berg, de deskundige op textielgebied, volledig onbekend te zijn.

Inmiddels is gebleken dat minstens drie personen, die nauw betrokken zijn bij het Streekmuseum, afstammen van Maria Verwijs, de oudste dochter van Gerrit Verwijs.

Zij is de overgrootmoeder van Ineke de Vries-Pijl (museumsecretariaat), Henk van Dam (bestuurslid en oud-voorzitter van de werkgroep dialecten) en van Willy Spaan (lid van het museumbestuur).

Met dank aan Willy Spaan plaatsen wij hier een foto van Maria Verwijs en haar echtgenoot Jan Spaan, gemaakt ter gelegenheid van zijn 80ste verjaardag op 22-9-1927.

Via de website www.genlias.nl was het vrij eenvoudig om meer genealogische gegevens op te sporen van het gezin van Gerrit Verwijs. Hier volgt het resultaat.

Gerrit Verwijs, zoon van Nicolaas Verwijs en Jannetje Tuk, geb. te Zuid-Beijerland 5-2-1818, overl. Zuid-Beijerland 14-4-1885, trouwde (1e) Zuid-Beijerland 30-3-1849 Pleuntje Groeneweg, dochter van Bastiaan Groeneweg en Maria Termeris, geb. Zuid-Beijerland 27-12-1821, overl. Zuid-Beijerland 31-1-1875. Hij trouwde (2e) Zuid-Beijerland 18-5-1877 Alexandrina den Hartigh, dochter van Pieter den Hartigh en Ingetje Verhagen, geb. Nieuw-Beijerland 29-1-1844, overl. Zuid-Beijerland 8-11-1905.

Uit het eerste huwelijk zijn geboren:

1. Maria Verwijs, geb. Zuid-Beijerland 25-10-1850, overl. Zuid-Beijerland 15-8-1935, trouwde Zuid-Beijerland 12-3-1875 Jan Spaan, zoon van Hendrik Spaan en Wouterina Elizabeth Diepenhorst, geb. Zuid-Beijerland 22-9-1847, overl. Zuid-Beijerland 17-1-1934.
2. Jannetje Verwijs, geb. Zuid-Beijerland 6-11-1851, overl. Nieuw-Beijerland 3-7-1873, trouwde Nieuw-Beijerland 21-9-1872 Jan den Hartigh, zoon van Pieter den Hartigh en Ingetje Verhagen, geb. Nieuw-Beijerland 13-12-1846, overl. Nieuw-Beijerland 5-6-1919. Hij trouwde (2e) Nieuw-Beijerland 9-5-1877 Aartje Vogelaar.
3. Willempje Verwijs, geb. Zuid-Beijerland 2-1-1854, overl. Zuid-Beijerland 1-1-1901, trouwde Zuid-Beijerland 1-8-1873 Jan Baan, zoon van Pieter Baan en Maria van den Berg, geb. Willemstad 1845, overl. Rotterdam 7-7-1938. Hij trouwde (2e) Dubbeldam 1-5-1902 Aaltje Groeneveld.
4. dochter, levenloos aangegeven, geb. Zuid-Beijerland 10-3-1864.

Uit het tweede huwelijk:

5. Gerrit Verwijs, geb. Zuid-Beijerland 4-3-1878, trouwde Zuid-Beijerland 6-1-1905 Wilhelmijntje Johanna Bouman, dochter van Johannes Bouman en Johanna Sniijders, geb. Nieuw-Beijerland 20-12-1880.

HISTORISCH ALLERLEI

“Oorlogsherinneringen

uit de periode van Februari 1944 – Mei 1945, speciaal wat betreft de omstandigheden waaronder werd gewerkt ten dienste van de voedselvoorziening”

Dit is het vervolg op de in de Bulletins 108, 109 en 110 opgenomen delen, waarin aandacht werd besteed aan de voorbereiding en uitvoering van de gedwongen evacuatie van ongeveer 22.000 inwoners van de Hoeksche Waard omdat de Duitse bezetters van plan waren een groot deel van de Hoeksche Waard onder water te zetten als verdediging tegen de Geallieerden. Zij voerden dit plan ook daadwerkelijk uit.

Een en ander werd beschreven door de heer A. van der Waal uit Numansdorp, destijds assistent Plaatselijk Bureauhouder (P.B.H.) van het district “Hoeksche Waard”. (Al aan het begin van de oorlog werd een uitgebreid distributieapparaat op basis van bonkaarten opgezet, waarvoor Provinciale Voedselcommissarissen en Plaatselijke Bureauhouders werden aangesteld.)

Een selectie uit de aantekeningen, aanvankelijk in dagboekvorm later meer samenvattend, is overgenomen. In dit vierde en laatste deel worden gebeurtenissen in de periode van januari tot begin mei 1945 beschreven. In deze periode gaan de oorlogshandelingen ook in de Hoeksche Waard plaatsvinden. In met name de grote steden ontstaan grote voedseltekorten.

JANUARI 1945

De aflevering van producten zoals graan en aardappelen naar de stad gaat met groote moeilijkheden gepaard, terwijl het voedsel in de steden steeds minder wordt. Het gevolg hiervan is, dat steeds meer mensen uit Rotterdam en omgeving de Hoeksche Waard binnenkomen met alle soorten transportmiddelen zoals auto's, wagens en handkarren, fietsen en ook kinderwagens om “den boer op te gaan” en iets eetbaars los te maken. Deze invasie van hongrigen, doch ook van zwarte handelaren is mede een gevolg van het feit dat aan de Barendrechtse brug de Duitse wachtposten een oogje dicht doen en soms wel twee oogen, vooral als er met cigarettten en “snaps” gewerkt wordt. Het vrouwelijk geslacht komt al heel makkelijk over de brug, na eerst de wachtposten een nachtje gezel-

schap te hebben gehouden.

Niettegenstaande op order van Sonderführer Simon 2 geen aardappelen en granen de Hoeksche waad uitmogen, dan alleen met geldige bewijzen zijn er dagen dat er duizend HL. aardappelen de brug overgaan. Zelfs de C.C.D. staat machteloos en wordt door de Weermacht belet om toezicht te houden.

Op de bedrijven bij de boeren, die graan dorschen kan men soms een honderd-tal personen aantreffen, in afwachting van hetgeen door hen kan worden losgemaakt.

Niet zelden moet het dorschen worden stilgelegd wegens handtastelijkheden bij de dorschmachine. Diefstal is aan de orde van de dag.

Sommige boeren hebben neiging om een soort uitverkoop te houden, hetgeen niet toegestaan is en wij zijn genoodzaakt een circulaire rond te zenden waarin wordt gewaarschuwd tegen het afleveren anders dan langs den normalen weg, daar de in- en afleveringsplicht blijft bestaan, waardoor het alleen mogelijk is, da de bevolking gelijkmatic wordt voorzien en niet de eene groep wordt bevoorreed boven de andere.

.....

Er wordt veel handel gedreven, vooral de ruilhandel wordt op groote schaal toegepast. Sigaren, sigaretten, tabak, ketelpakken, beddelakens, pantoffels, tafelzilver, ja zelfs horloges worden geruild tegen levensmiddelen.

Op 17 Januari komt het bericht, dat er een nieuwe strook langs het bestaande natte gebied tot sper-gebied wordt verklaard en dat alle menschen in die strook moeten evacueeren. Deze strook loopt vanaf Nieuw-Beijerland over Zuidzijde, langs Klaaswaal en ten noorden van Strijen tot aan de Mookhoek onder 's-Gravendeel en is van 50 tot 500 meter breed. Het dorp Strijen valt geheel in dit nieuwe sper-gebied en moet daarom geheel evacueeren.

.....

Op 29 Januari is de centrale keuken te Oud-Beijerland in werking getreden en mag zich in een groote belangstelling verheugen, dank zij de plaatselijk gevoerde propaganda, welke tot gevolg heeft, dat de toeloop te groot wordt en er enkele honderden deelnemers moeten worden geschrapt.

FEBRUARI 1945

Sinds een paar weken worden er veel suikerbieten naar Rotterdam en Den Haag verladen om als bijvoeding te dienen, daar de voedselvoorraden in de steden uitgeput raken. Wagonladingen

suikerbieten worden des nachts naar Rotterdam vervoerd zooals vroeger naar de Suikerfabrieken.

In het natte gebied worden de woningen en schuren "uitgekleed", d.w.z., het hout al- of niet spijkervast, wordt weggehaald en op wagens geladen om dienst te doen als brandhout voor de keukens der weermacht en als kachelhout voor de ingekwartierde soldaten.

.....

Er gaat wel een golf van rampen over de verlaten dorpen, zooals water, storm, bommen, granaten, plundering en sloping.

De manier waarop Sonderführer Simon 2 zich in dezen tijd meent te moeten laten gelden is vermeldenswaard. Zelfs zou er een uitgebreid hoofdstuk over zijn optreden te schrijven zijn en er zullen maar weinig menschen in de Hoeksche Waard zijn, die niet over hem hebben hooren spreken en menigeen zal kunnen vertellen, welke verwickelingen door hem persoonlijk met dat heerschap werden medegemaakt.

.....

MAART 1945

De vordering door de Deutsche Weermacht, speciaal van paarden, gaat nog steeds door. Wat betreft het aantal paarden dat zodoende in totaal van de bedrijven wordt afgevoerd is nog niet na te gaan, terwijl ook veel paarden "onderduiken" en verborgen worden gehouden om vordering te voorkomen. Een en ander is oorzaak, dat controle moeilijk kan worden toegepast.

Electricische stroom is sinds enkele weken geheel uitgeschakeld en men moet zich behelpen met een noodverlichting, zooals kaarsen en olielampjes, voor zoover nog aanwezig. Op Klaaswaal moesten ook deze noodverlichtingsartikelen op last van de weermacht door particulieren worden ingeleverd.

Zoowel in het natte- als in het drooge gebied worden verschillende bruggen en heulen "opgeblazen", zoodat het vervoer weer moeilijker wordt. Tevens is men bezig in grooten haast een tankgracht te maken van de watergangen, welke men breeder en dieper maakt.

Bij het in de lucht laten springen van de bruggen gaat men niet zachtzinnig te werk en na een dergelijke explosie geeft het omliggend terrein een waar oorlogsbeeld te zien.

APRIL 1945

De voedselpositie wordt steeds hopelozter en de rantsoenen

worden wekelijks minder. In de steden gaat het sterftecijfer wegens ondervoeding met rasse schreden omhoog. Door oorlogshandelingen in eigen land staat het vervoer van granen en aardappelen uit de noordelijke provincies geheel stil.

Het Zweedsche Roode Kruis heeft groote hoeveelheden levensmiddelen beschikbaar gesteld, waardoor de hongersnood een weinig wordt teruggedrongen. Het platteland wordt niet zoo hevig getroffen door den honger dan de steden, daar hier door de regeling van zelfverzorging der boeren, premietarwe aan de landarbeiders, op het land gelezen producten door particulieren, eigen tuinen enz. de voedselpositie gunstiger is.

Het is een schrijnende tegenstelling, wanneer men bedenkt, dat de graantelende boer per week kan consumeeren 2500 gr. tarwe (3300 gram brood) en voldoende aardappelen, tegenover iemand, die niet in zulke voordeelige omstandigheden verkeert en van 200 gram brood, zonder boter, met geen of maximus 1 kilo aardappelen en wat suikerbietensoep moet leven. De menschen uit de steden kunnen wat honger betreft wel het

een en ander vertellen en oogziende kan deze toestand ook niet lang meer duren.

.....
De voedselpositie in de steden is zoodanig, dat maatregelen moeten worden getroffen om de veestapel op te offeren, waardoor het leveren van vee, hetgeen toch reeds geforceerd gebeurde, nog meer op te voeren.

.....
Begonnen moet worden met het afslachten van het jongvee, ouder dan 3 maanden. Daarna volgt het onproductief melkvee en drachtige koeien, die eerst na minstens 2 maanden zullen kalven.

Deze maatregelen zijn hard, doch menschen gaan voor koeien. Een geschonden veestapel is te herstellen, doch hongersterfte onder onze medemenschen is niet meer goed te maken.

Als de nood op het hoogst is, is de redding nabij. Dit spreekwoord is ook van toepassing op de thans heerschende hongersnood, want met ingang van Zondag 29 april 1945 hebben een groot aantal geallieerde bommenwerpers gedurende eenige dagen enkele duizenden tonnen aan levensmiddelen in een groote verscheidenheid van artikelen op vastgestelde terreinen bij de groote steden laten vallen. Een en ander gebeurde in overleg met de Deutsche bezetting hier te lande, waaruit tevens kan worden opgemaakt, dat de oorlog voor wat betreft in Nederland, niet zoo lang meer zal duren.

Daar de vastgestelde route der vliegtuigen schijnbaar over de Hoeksche Waard liep en de piloten, zoo te zien, een wedstrijd hielden, wie het laagst kan vliegen, was dit voedselbombardement een ware sensatie en ontlokte een luidruchtige en geestdriftige actie van de zijde der burgers, hetgeen echter door de Duitschers met een scheef oog (om niet te zeggen met een boos oog) werd aangezien.

Woensdag 2 Mei 1945

Sonderführer Simon 2 deelde ons mede, dat zijn Führer Adolf Hitler temidden van zijn soldaten in het Rijksdaggebouw al vechtende roemrijk was gesneuveld.

Zaterdag 5 Mei 1945

De Deutsche bezetting van westelijk Nederland heeft zich overgegeven. De "ondergrondse" of wel de Nederlandsche Binnensche Strijdkrachten (N.B.S.) treden op, hetgeen hier en daar incidenten veroorzaakt met de plaatselijke Deutsche bezetting, waarbij enkele slachtoffers vallen.

Maandag 7 Mei 1945

Door het openzetten van de sluizen wordt een begin

gemaakt met het laten afvloeien van water uit de geïnundeerde polders. De Deutsche soldaten ruimen bij bruggen en heulen, welke moesten worden opgeblazen, de gereedliggende springstof op. De leiding der N.B.S. in de Hoeksche Waard deelt ons mede, normaal met de werkzaamheden volgens de bestaande voorschriften door te gaan.

Uiteraard waren ons deze leidende personen der N.B.S. reeds geruimen tijd bekend en hadden wij met het oog op de bevoorrading der strijdkrachten en verdere maatregelen der voedselvoorziening reeds eerder met hen contact gehad.

De vroegere bewoners van het ontruimde gebied beginnen hun woningen, voor zoover deze niet geheel onbewoonbaar zijn, op te knappen en te reinigen en langzamerhand begint de reevacutie.

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de beschadiging van woningen en boerderijen door oorlogsgeweld.

Gemeenten	Licht besch.		Zwaar besch.		Onherstelb. beschadigd		Totaal aantal aanw. woningen
	Boerd.	Woning	Boerd.	Woning	Boerd.	Woning	
Goudswaard	--	35	--	---	5	10	356
's-Gr.deel	--	48	--	---	--	1	1255
Heinenoord	--	23	--	---	--	1	537
Klaaswaal	5	130	1	1	--	1	550
Maasdam	--	27	--	1	--	5	430
Mijnh.land	--	1	--	1	1	--	468
Nw.-B'land	--	5	--	---	--	1	444
N'dorp	87	1104	8	27	5	17	1155
Oud-B'land	--	50	--	2	--	8	1727
Piershil --	--	18	--	---	--	--	248
Puttershoek	--	213	--	29	--	--	624
Strijen	30	300	5	100	1	34	1423
Westmaas	--	---	--	---	--	1	239
Zuid-B'land	67	597	--	---	3	10	638
	189	2551	14	161	15	89	10094

Wie geïnteresseerd is in de tekst die niet overgenomen is (anders zouden er nog minstens vier delen gevolgd zijn), kan in het Streekmuseum het originele exemplaar uit 1945 inzien.

Rein van der Waal

HISTORISCH INFORMATIEPUNT OUD-BEIJERLAND

Van de Historische Vereniging Oud-Beijerland ontving de redactie een persbericht waarin wordt gewezen op het bestaan van een informatiepunt in de bibliotheek van Oud-Beijerland. Aan het verzoek van de Vereniging om in het Bulletin hier aandacht aan te besteden voldoen wij graag.

“Sinds enkele jaren heeft de plaatselijke Historische Vereniging haar archief in de openbare bibliotheek.

In samenwerking met de openbare bibliotheek is het archief uitgebouwd tot een historisch informatiepunt (HIP) over de rijke geschiedenis van Oud-Beijerland.

En het eerste aanspreekpunt voor diegene die iets meer wilt weten over de geschiedenis in het algemeen of van een bepaald onderwerp. Maar ook voor leerlingen van de beide scholengemeenschappen die voor hun scriptie een bepaald onderwerp moeten uitdiepen.

Wie op de bovenverdieping van de Oud-Beijerlandse bibliotheek aan de Steenenstraat komt valt het HIP direct op. In een vitrine worden maandelijks nieuwe of belangrijke stukken geëxposeerd.

Verder is er het archief met tal van documenten over de bedrijvigheid, verenigingen, foto's en boeken. Een ideale bron voor de geschiedenis van Oud-Beijerland.

Ook is digitaal te zien oude Ansichtkaarten, doopregister 1695-1812, kadastrale kaarten van het dorp van 1820, maar ook alle brieven die burgemeester Vogelsang schreef aan de staatsman Thorbecke. Zo is er dus in het HIP een veelheid van informatie voorhanden.

Het HIP is elke 2e donderdag van de maand open van 13.30-16.00 uur of op aanvraag bij mevrouw A. v.d. Berg tel. 0186-614240 of D. v.d. Linden tel. 0186-614932.
Website: www.hvobl.nl”

Kent u iemand die net als u het Streekmuseum Hoeksche Waard een warm hart toe- draagt? Een kennis of familielid, een collega of een buurman/vrouw? Vraag hem of haar dan toe te treden tot de Vriendenkring, voor een minimale bijdrage van 10 euro.

Ter kennismaking krijgt die nieuwe Vriend bij het eerstvolgende bezoek aan het Streek- museum een prachtexemplaar mee van een schitterend Fotoboek over de Hoeksche Waard. Gratis! En omdat u ons museum een grote dienst bewijst, ligt voor ú eenzelfde

VRIENDENBON

Nieuwe Vriend:

Dhr/Mevr*:

Straat:

Huisnummer: Postcode:

Woonplaats:

Telefoon:e-mailadres:

Bankrekeningnummer:

Bijdrage: (minimaal 10 euro per persoon per jaar)

Wil het gratis Fotoboek over de Hoeksche Waard ophalen/ opgestuurd* krijgen.

Deze Vriend wordt aangebracht door:

Dhr/Mevr*:

Straat:

Huisnummer: Postcode:

Woonplaats:.....

Wil het gratis Fotoboek over de Hoeksche Waard ophalen/ opgestuurd* krijgen.

* Het niet-juiste doorhalen a.u.b.

gereed om gratis te worden afgehaald. Opsturen kan ook en kost 5 euro extra. Vul deze Vriendenbon volledig in en stuur hem op naar:

Vriendenkring Streekmuseum Hoeksche Waard, Hofweg 13, 3274 BK, Heinenoord.

Maak uw bijdrage en eventueel de verzendkosten over op rekeningnummer 38.70.852 van Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard. Vermeld bij de betaling, indien van toepassing, het inbegrepen bedrag van de verzendkosten.

